

Draft Waterford
CYCLE
Network

1. Réamhrá

Táthar ag iarraidh ag an NTA ar ECOM, mar chuid d'Oifig Dearaidh Rothaíochta an NTA, pleananna rothaíochta cuimsitheacha a fhorbairt do chontaetha lasmuigh de Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath (GDA), lena n-áirítear Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge. Tá sé mar aidhm ag CycleConnects greasán rothaíochta cuimsitheach a chruthú do gach cineál úsáideoir rothar ar fud gach contae in Éirinn agus chun forbairt a dhéanamh ar an ngréasán rothaíochta atá beartaithe do na contaetha i Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath.

Áireoidh sé seo gréasáin rothaíochta atá ann cheana mar rotharbhealaí uirbeacha, féarbhealaí agus bealaí idiruirbeacha. Cuirfear leis seo trí rotharbhealaí/naisc bheartaithe atá leagtha amach sna pleananna forbartha agus iompair is déanaí, agus gréasáin eile a theastaíonn chun nasc an ghréasáin le pobail a uasmhéadú. Ba chóir a thabhairt faoi deara nach sonraíonn an líonra seo aon chineál bonneagair ar aon bhealach agus tá sé dírithe ar na príomhnaisc a theastaíonn chun gréasán rothaíochta cuimsitheach a chruthú a nascann gach mórfhobal agus ceann scríbe a aibhsiú.

Tabharfaidh an nóta seo achoimre ghearr ar an ngréasán rothaíochta atá beartaithe do Phort Láirge. Chun sonraí a fháil faoin modheolaíocht, an beartas náisiúnta agus faoi na mianta foriomlána do líonraí CycleConnects, féach le do thoil an phríomhthuarascáil a bhfuil an nóta teicniúil seo mar aguisín di.

2. Daonra agus Lonnaíochtaí Phort Láirge

Tá Contae Phort Láirge suite ar an gcósta thoir theas i gCúige Laighean agus tá Corcaigh, Luimneach, Tiobraid Árann, Cill Chainnigh agus Loch Garman ar a theorainn.

De réir an Phríomh-Oifig Staidrimh 2016, tá daonra de 53,504 duine sa chontae. Léiríonn Tábla 2.1 thíos daonra na mbailte i bPort Láirge. Is iad Cathair Phort Láirge, an Trá Mhór agus Dún Garbhán na haon lonnaíochtaí le breis is 5,000 duine, agus daonra níos lú ná 5000 ag gach baile eile.

Tábla 2.1 Daonra na Lonnaíochtaí i bPort Láirge

Baile/Cathair	Daonra
Cathair Phort Láirge	53,504
Trá Mhór	10,381
Dún Garbhán	9,227
Dún Mór Thoir	1,808
Port Lách	1,742
Lios Mór	1,374
Baile an Fhéaródaigh	1,161

3. Pleananna agus Beartais Phort Láirge atá ann faoi láthair

Dréacht Phlean Forbartha Cathrach agus Contae Phort Láirge 2022-2028

Ullmhaíodh agus foilsíodh Dréacht Phlean Forbartha Chathair agus Chontae Phort Láirge (WCCDP) i mí Mheithimh 2021 agus dúnadh é le haghaidh comhairliúcháin phoiblí i mí Lúnasa 2022. Clúdaíonn an plean na blianta ó 2022 go 2028 agus forbraíodh é chun an scéal a insint faoin cén áit agus conas a bhfuil muid ag iarraidh go bhfásfadh Port Láirge. Tarraingíonn sé ar fhréamhacha stairiúla Phort Láirge agus úsáideann sé a scileanna agus a saineolas chun leanúint ar aghaidh le fás inbhuanaithe sóisialta, comhshaoil agus eacnamaíoch i bhfad isteach sa todhchaí, le fócas ar phobail bríomhar agus athléimneach a chruthú.

Bainfear úsáid as an bPlean Forbartha chun eolas a thabhairt do Phleananna Ceantair Áitiúil (PCA) ina dhiaidh sin, tar éis glacadh leis an bPlean Forbartha seo. Tá sé i gceist PCÁanna nua a ullmhú do cheantair i gCathair Phort Láirge, Dún Garbháin, Trá Mhór, Dún Mór, Port Lách, Lios Mór agus Gaeltacht na nDéise le linn shaolré an Phlean Forbartha seo.

Seo a leanas fís straitéiseach an phlean;

“Faoi 2028, beidh leanúint ar aghaidh ag fás déanta ag Cathair agus Contae Phort Láirge agus beith sí ag forbairt le bheith ina áit níos tarraingtí, níos rathúla, níos athléimní agus níos inbhuanaithe, agus daingnithe ag Cathair Phort Láirge mar Phríomhchathair Réigiúnach, Ollscoil agus Cathair Foghlama mar thiománaí geilleagrach don réigiún. Áit iontach a bheidh ann le cónaí ann, le cuairt a thabhairt uirthi agus le gnó a dhéanamh.”

Tá roinnt príomh uailmhianta ag an bhfís seo don dúlra agus do gach áit chun a lánacmhainneacht a bhaint amach agus áirítear orthu sin:

- Cinntíonn sé úsáid inbhuanaithe acmhainní nádúrtha;
- Cuireann sé ar ár gcumas maireachtáil laistigh de chumas comhshaoil an cheantair;
- Cumasaíonn agus cuireann sé lenár n-athléimneacht i leith athrú aeráide; agus,
- Cruthaíonn sé sochaí níos oscailte, éagsúlaí agus cuimsitheach

Cé go mbeidh an Chomhairle chun tosaigh, beidh go leor páirtithe leasmhara agus eagraíochtaí eile páirteach i seachadadh na Físe do Chathair agus Chontae Phort Láirge. Chun an Fhís a fhíorú, agus chun cur leis an gCreat Pleanála Náisiúnta, tá sé mar aidhm ag Tionscadal Éireann 2040 (NPF) agus Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíochta Thionól Réigiúnach an Deiscirt (SRSES) fás eacnamaíoch inbhuanaithe agus dlúthfhorbairt uirbeach a mhéadú, tá sraith aidhmeanna forbartha ag Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge. Is iad seo;

- Creat láidir a sholáthar do chinntí infheistíochta a chuideoidh le fás agus éagsúlú an gheilleagair réigiúnach ar bhealach inbhuanaithe, agus a chothóidh agus a éascóidh feabhsú ar cháilíocht na beatha i ngach cuid den Chathair agus den Chontae;
- Déan chur chun cinn ar na ár hacmhainní a úsáid ar bhealach níos éifeachtúla agus níos éifeachtaí agus ár sócmhainní á gcosaint, agus nuair is cuí, á bhfeabhsú; agus,
- Glac leis na dúshláin phráinneacha a bhaineann le hathrú aeráide.

Tacú leis na haidhmeanna seo, beidh ar an bPlean seo:

- Cinntiú go bhfuil dóthain tithe agus deiseanna fostaíochta sa cheantar chun tacú leis an leibhéal seirbhísí agus áiseanna a theastaíonn chun cáilíocht na beatha a chothabháil agus a fheabhsú;
- Cinntiú go mbíonn soláthar dóthanach talún críosaithe agus seirbhísithe ag láithreacha cuí;
- Sócmhainní agus acmhainní luachmhara Phort Láirge a chosaint agus, nuair is cuí, a fheabhsú, lena n-áirítear bithéagsúlacht, an timpeallacht stairiúil agus nádúrtha, agus a oidhreacht chultúrtha;
- Cabhrú le pobail mheasctha inbhuanaithe a chruthú agus tacú leo, agus bonneagar gaolmhar a sholáthar, a chomhlíonfaidh na caighdeáin is airde de chruthú áite, dearadh uirbeach agus tuaithe, agus a dhéanfaidh freastal ar riachtanais an daonra ar fad;
- Deiseanna do nascacht dhigiteach níos fearr a spreagadh ar fud na Cathrach agus an Chontae; agus
- An gréasán iompair a leathnú, nuair is cuí agus indéanta, agus an úsáid is éifeachtúla a bhaint as, ag laghdú an ghá atá le taisteal ag daoine agus ag cinntiú go bhfuil siúl, rothaíocht agus iompar poiblí ar fáil agus roghanna tarraingteacha.

Ar fud an Phlean, tá roinnt beartas a thugann nóta d'éascú agus soláthar bonneagair rothaíochta agus féarbhealaí, atá liostaithe faoi na ceannteidil seo a leanas:

Iompar

Laistigh de WCCDP Phort Láirge, leagtar amach i gCaibidil 5 an straitéis agus na cuspóirí straitéiseacha maidir le hiompar agus soghluaisteacht. Is é cuspóir na Straitéise Iompair ná creat pleanála straitéiseach fadtéarmach a sholáthar d'fhorbairt chomhtháite bonneagair agus seirbhísí iompair i gCeantar Uirbeach Phort Láirge (WMA).

Aithníonn an Plean spleáchas mór i bPort Láirge ar an gcarr príobháideach agus tá sé mar aidhm athrú módúil a chur chun cinn agus coincheap na comharsanachta "10 nóiméad" a chomhlíonadh. Tá an Chomhairle tiomanta do mhodh rothaíochta a mhéadú suas go 10% ar aon dul leis an gCreat Beartais Rothaíochta Náisiúnta agus sciar an iompair phoiblí a mhéadú go 20%.

Is iad seo a leanas na beartais iompair a bhaineann le hinfrastruchtúr rothaíochta agus rothaíochta atá leagtha amach sa Phlean.

- **Trans 01** Tabharfaimid tacaíocht ghníomhach do chomhtháthú pleanáil ar úsáide talún agus iompar ar an mbealach seo a leanas.
  - Chun a chinntiú go bhfuil críosú úsáid talún ailínithe le soláthar agus forbairt córas iompair phoiblí ardchaighdeáin/acmhainne ar bhealach a laghdaíonn spleáchas ar thaisteal bunaithe ar charranna, a chuireann rogha iompair níos inbhuanaithe chun cinn agus a chomhordaíonn úsáidí talún ar leith lena riachtanais inrochtaineachta.
  - Díreofar forbairtí ar scála níos mó, atá dian ar thuais, ar nós oifigí, miondíolachán agus oideachas, ar ionaid lárnaigh agus ar láithreacha eile a mbeidh thar a bheith insroichte ar mhodhanna iompair inbhuanaithe.
  - Creat comharsanachta 10-nóiméad a fhorbairt do gach ceantar uirbeach nua agus reatha ar fud Phort Láirge agus riachtanais infrastruchtúir a mhapáil agus a aithint chun a fheidhmiú a éascú.
  - Tacú le forbairt córas iompair ísealcharbóin trí leanúint le haistriú modha a chur chun cinn (de réir na spriocanna atá leagtha amach i dTábla 5.0) ó úsáid

carranna príobháideacha i dtreo úsáid mhéadaithe ar fhoirmeacha iompair níos inbhuanaithe mar rothaíocht, siúl agus iompar poiblí.

- Tréscailteacht siúlóide agus rothaíochta a dhearadh i gceantair forbartha nua agus áiseanna siúil agus rothaíochta a chur i bhfeidhm go cúlghabhálach sna comharsanachtaí atá ann cheana féin nuair is féideartha agus indéanta.
- **Trans 05** Forbróimid Cathair Phort Láirge mar chathair chomhlárnacha de réir an chreata iompair agus úsáide talún comhtháite atá leagtha amach i Straitéis Pleanála, Úsáide Talún agus Iompair Phort Láirge (PLUTS) agus tabharfaimid faoi athbhreithniú ar PLUTS atá bunaithe ar chothromaíocht agus fás dlúth ó thuaidh agus ó dheas An tSiúir agus tacaíthe ag úsáid talún comhtháite agus pleanáil iompair lena n-áirítear forbairt:
  - Gréasán busanna an Cheantar Uirbeach;
  - Gréasán rothaíochta an Cheantair Uirbeach;
  - Cathair níos Insiúlta a fhorbairt; agus
  - Bearta tacaíochta eile lena n-áirítear Bainistíocht ar Éileamh Iompair agus Comhtháthú Iompair
- **Trans 07 Ag Tacú le Taisteal Gníomhach:** Cuirfimid siúl agus rothaíocht chun cinn mar mhodhanna iompair atá éifeachtach, sláintiúil agus neamhdhíobhálach don chomhshaol trí líonra cuimsitheach de bhealaí siúil agus rothaíochta sábháilte a sheachadadh, agus fiosrúidh muid an acmhainneacht le haghaidh bealaí ciúine a bheidh ar ardchaighdeán, lán-nasctha agus cuimsitheach, ar fud Cathair Phort Láirge agus Contae le déanamh áite, conairí glasa bonneagair agus feabhsuithe ar an bhfearann poiblí de réir an dea-chleachtas inrochtaineachta agus cur chun cinn na dtionscnamh atá laistigh de Taisteal Níos Cliste, Todhchaí Iompair Inbhuanaithe 2009 – 2020 nó aon nuashonrú air. Áiríteoidh gach togra nach mbeidh aon drochthionchar ar shláine éiceolaíochta lena n-áirítear Gréasán Natura 2000
- **Bealaí Tosaíochta Trans 08:** Chun gréasán de bhealaí sábháilte siúlóide agus rothaíochta a fhorbairt, cuirfimid cosáin agus rotharbhealaí tosaíochta ar bhóithre tuaithe i bhfeidhm, nuair a thagann an deis chun cinn, agus a bheidh go leor leithead bóithre agus roghanna bealaigh ann chun soláthar a dhéanamh do rochtain fheabhsaithe do choisithe chuig agus uaidh. sráidbhailte/bailte agus iompar poiblí agus chun gníomhú in aghaidh iargúlacht na tuaithe.
- **Nascacht agus Tréscailteacht Trans 09:** A chinntiú gur féidir le gach forbairt nascacht/tréscailteacht iomlán a sholáthar don ghréasán bóithre in aice láimhe (coisithe, rothar agus feithiclí) agus/nó le tailte in aice láimhe atá criosaithe le haghaidh forbartha agus tailte a d'fhéadfaí a chriosú le haghaidh forbartha sa todhchaí.
- **Gréasáin Bealaí Tras 10:** Leanfaimid ag forbairt gréasán comhtháite glasbhealaí/gormbhealaí agus bealaí glasa/gorm taobh istigh de Phort Láirge agus ag nascadh le contaetha in aice láimhe. Áiríteoidh gach togra nach mbeidh aon drochthionchar ar shláine éiceolaíochta lena n-áirítear Gréasán Natura 2000.
- **Plean Rothaíochta Tras 11:** Ullmhóimid plean rothaíochta cathrach agus contae a leagfaidh amach conas a mhéadófar rothaíocht le haghaidh iompair agus áineasa agus conas a dhéanfar an gréasán rothaíochta a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm.
- **Cíos Rothar Trans 12:** Tacóimid le soláthar rothar agus scéimeanna cíosa eile (troitheán agus r-rothar) chomh maith le húsáid seachadadh lastais i gCathair Phort Láirge agus in ionaid uirbeacha eile ar fud an Chontae.
- **Áiseanna Tacaíochta Trans 13:** Tacóimid le soláthar áiseanna poiblí inrochtana ar nós cithfholcadáin, racaí rothar, páirceáil shábháilte rothair agus stóráil rothar chun

siúl, rothaíocht agus cineálacha eile soghluaisteachta a chumasú agus a chur chun cinn i bhforbairtí nua agus reatha.

Turasóireacht

Aithníonn an Plean an tábhacht a bhaineann le bonneagar rothaíochta mar chuid dá thionscal turasóireachta mar atá leagtha amach i gCaibidil 4.10: Turasóireacht. Tá sé mar aidhm ag an bPlean freisin stráice 300km den chósta a chur chun cinn feadh Shlí an Atlantaigh Fhiáin agus aithnítear an tionchar dearfach atá aige ar thurasóireacht ar an gcontae:

Is iad seo a leanas na beartais turasóireachta a bhaineann le bonneagar rothaíochta agus rothaíochta:

- **ECON 23 Táirge agus Bonneagar Turasóireachta:** I gcomhar le pobail áitiúla agus le fiontraíocht shóisialta, déanfaimid infheistíocht a chur chun cinn, a éascú, a spreagadh, agus feabhsuithe a sheachadadh ar ár dtáirge, ár mbonneagar agus ár n-áiseanna turasóireachta, lena n-áirítear páirceáil fheabhsaithe do charranna, do bhusanna agus do rothair, cosáin siúil agus rothaíochta, comharthaíocht treorach/clár faisnéise, agus áiseanna seirbhíse/sosa. Cinnteoidh tograí forbartha nach mbeidh aon drochthionchar ar shláine éiceolaíochta lena n-áirítear Gréasán Natura 2000. Déanfar feabhsuithe ar, agus socruithe nua rochtana/páirceála le haghaidh nithe is díol spéise áitiúla, cosáin siúil agus rothaíochta srl taobh istigh den chontae a fhorbairt i gcomhar le húinéirí talún áitiúla agus páirtithe leasmhara ábhartha eile. Beidh forbairtí táirgí turasóireachta agus infrastruchtúr/áiseanna faoi réir na ngnáthchritéar pleanála agus comhshaoil. Breathnófar agus maolófar mar is cuí an tionchar comhshaoil a d'fhéadfadh a bheith ag méadú dóchúil ar an méid tráchta a bhaineann le turasóirí/turasóireacht in áiteanna áirithe/ar bhealaí áirithe. Ba cheart go n-áireodh a leithéid de bhreithniú tionchair ionchasacha ar bhonneagar reatha (lena n-áirítear uisce óil, fuíolluisce, dramhaíl agus iompar) mar thoradh ar mholtaí turasóireachta. Ionchorprófar agus comhtháthóidh aon oibreacha den sórt sin gnéithe den bhonneagar glas, nuair is iomchuí, agus dearfar iad i gcomhréir le prionsabail an dearaidh uilíoch. Go háirithe leanfaimid le tionscnaimh a chur chun cinn atá dírithe ar infheistíocht agus feabhsú a spreagadh, a neartú agus a sheachadadh ar fhorbairt eacnamaíoch na tuaithe agus ar shócmhainní turasóireachta sna limistéir phrionsabail seo a leanas (cnuasach tuaithe) agus i dtionscnaimh a bhaineann le turasóireacht:
  - Gleann na hAbhainn Duibhe
  - Gormbhealach Phort Láirge;
  - Siúlóidí Cósta;
  - Ardtailte Chomaraigh;
  - Glasbhealach Phort Láirge;
  - Geopháirc an Chósta Copair; agus
  - Inbhear Phort Láirge.
  - Gaeltacht na nDéise

Glasbhealaí

Tacaíonn an Chomhairle go gníomhach le soláthar bonneagair glasbhealaí laistigh den chontae agus admhaíonn sí go mbaineann tairbhe as dearcadh taitneamhachta áineasa a spreagann stíl mhaireachtála gníomhach agus sláintiúil, chomh maith le tairbhí eacnamaíocha ón turasóireacht, ag lua líon na n-úsáideoirí taifeadta de thart ar 250,000 in aghaidh na bliana don phobal Glasbhealach Phort Láirge reatha.

Imlíniú an Plean sprioc soiléir le leathnú agus tógáil ar na Féarbhealaí atá sa chontae cheana féin le haidhmeanna ar nós Féarbhealach Phort Láirge a leathnú chun Ollscoil Teicneolaíochta an Oirdheiscirt (SETU) a nascadh le Lár na Cathrach.

Is iad seo a leanas na beartais ghlasbhealaí a bhaineann le bonneagar rothaíochta agus rothaíochta:

- **Creat Dearaidh W Cathair 29 Cé Theas:** Le linn shaolré an Phlean Forbartha, ullmhóimid Creat Dearaidh do na Céanna Theas. Beidh sé seo faoi cheannas spásanna taitneamhachta poiblí agus bithéagsúlachta ag tógáil ar Ghlasbhealach Phort Láirge agus idirnascadh Glasbhealach Phort Láirge go Ros Mhic Thriúin agus a bheidh idirscartha le húsáidí tráchtála a thugann meas ar fhoirm thógtha agus ar chreatlach stairiúil na gCéanna Theas agus ag an am céanna ag idirphlé le forbairt nua scála ar an gCéanna Thuaidh.
- **SC 38:** Rochtain shábháilte ar Ghlasbhealach Phort Láirge a fheabhsú agus naisc nua a chruthú lenár lonnaíochtaí tuaithe
- **BGI 06 Glasbhealach Phort Láirge a Fheabhsú:** Tacú le feabhsú Ghlasbhealach Phort Láirge atá ann faoi láthair agus le leathnú an ghréasáin Glasbhealaí i gCathair agus i gContae Phort Láirge trí scrúdú a dhéanamh ar an bhféidearthacht Féarbhealach ó Phort Láirge go Trá Mhór a fhorbairt agus Glasbhealach Phort Láirge a leathnú siar ó Dhún Garbháin.
- **Gréasán Glasbhealaí BGI 07:** Tacú le forbairt gréasán Glasbhealaí Thoir Theas le Cathair Phort Láirge mar a mol, ag nascadh Cathair Phort Láirge le Cill Chainnigh Theas, Ros Mhic Thriúin agus Ros Láir.
- **Gréasán Rothaíochta BGI 08:** Tacú le cothabháil, uasghrádú, forbairt agus cur chun cinn líonra Conairí Rothaíochta Phort Láirge lena n-áirítear EuroVelo 1-Bealach Cósta an Atlantaigh.

Plean Straitéiseach Cheantar Cathrach Phort Láirge (WMASP)

Soláthraíonn an WMASP creat straitéiseach ardleibhéil d'fhorbairt inbhuanaithe Cheantar Uirbeach Phort Láirge bunaithe ar an uailmhian don Chathair agus don Cheantar Uirbeach mar Chathair Ollscoile atá dírithe ar nuálaíocht, fiontraíocht, le daonra ilghnéitheach, earnáil bhríomhar chultúir, agus í mar chathair rathúil geilleagar, agus próifíl shuntasach shubstaintiúil a thugann aitheantas Eorpach agus idirnáisiúnta.

Glacann an Plean le straitéis chomharsanachta maidir le forbairt Chathair Phort Láirge. Tá fócas na straitéise seo ar fhorbairt a dhírú ar lárionaid chomharsanachta, ar athnuachan áitiúil agus ar iarfheistiú conairí taitneamhachta agus soghluaisteachta inbhuanaithe. Ba cheart go mbeadh gach ionad comharsanachta nasctha leis na ceantair chónaithe máguaird trí chóras rotharbhealaí, cosáin agus gréasán bóithre atá ordlathach agus comhtháite.

Tá tús curtha ag an nGníomhaireacht Náisiúnta Iompair (NTA), i gcomhar le Comhairle Cathrach agus Contae Phort Láirge agus Comhairle Contae Chill Chainnigh le hullmhú Straitéis Iompair Chathrach Phort Láirge (WMATS) in éineacht leis an bPlean Forbartha seo agus tá sé beartaithe go mbeidh WMATS ar fáil go hiomlán treoir a thabhairt don Phlean Forbartha deiridh i dtéarmaí úsáid talún níos leithne agus pleanáil iompair agus bearta bainistíochta éilimh don chathair thar shaolré an NPF agus is féidir athbhreithniú a dhéanamh ar PLUTS freisin nuair a bheidh WMATS críochnaithe.

Tá roinnt aidhmeanna, polasaithe agus cuspóirí straitéiseacha ag an straitéis iompair seo chun bonneagar iompair a sholáthar.

Ceann de na príomhaidhmeanna seo is ea roghanna taistil inbhuanaithe a fhorbairt chun tacú le agus éascú a dhéanamh ar rochtain fheabhsaithe ar Lár na Cathrach, ón mórcheantar uirbeach, ó thuaidh agus ó dheas den abhainn trí shiúl, rothaíocht agus iompar poiblí lena n-áirítear soláthar d'áiseanna Páirceála agus Taistil i in éineacht leis an mBealach Glas, lánaí rothaíochta breise.

Deir an Plean go bhfuil sé mar chuspóir a chinntiú go ndéanann dearadh agus leagan amach na forbartha nua soláthar do éascaíocht gluaiseachta agus go n-éascaíonn sé rochtain do choisithe agus do rothaithe, agus úsáid iompair phoiblí, trí naisc shoghluaisteachta, inmheánach agus sheachtrach lena n-áirítear é sin ó Glasbhealach Phort Láirge, siúlbealaí cois abhann/rotharbhealaí agus naisc trasna carrbhealach na gCéanna Theas.

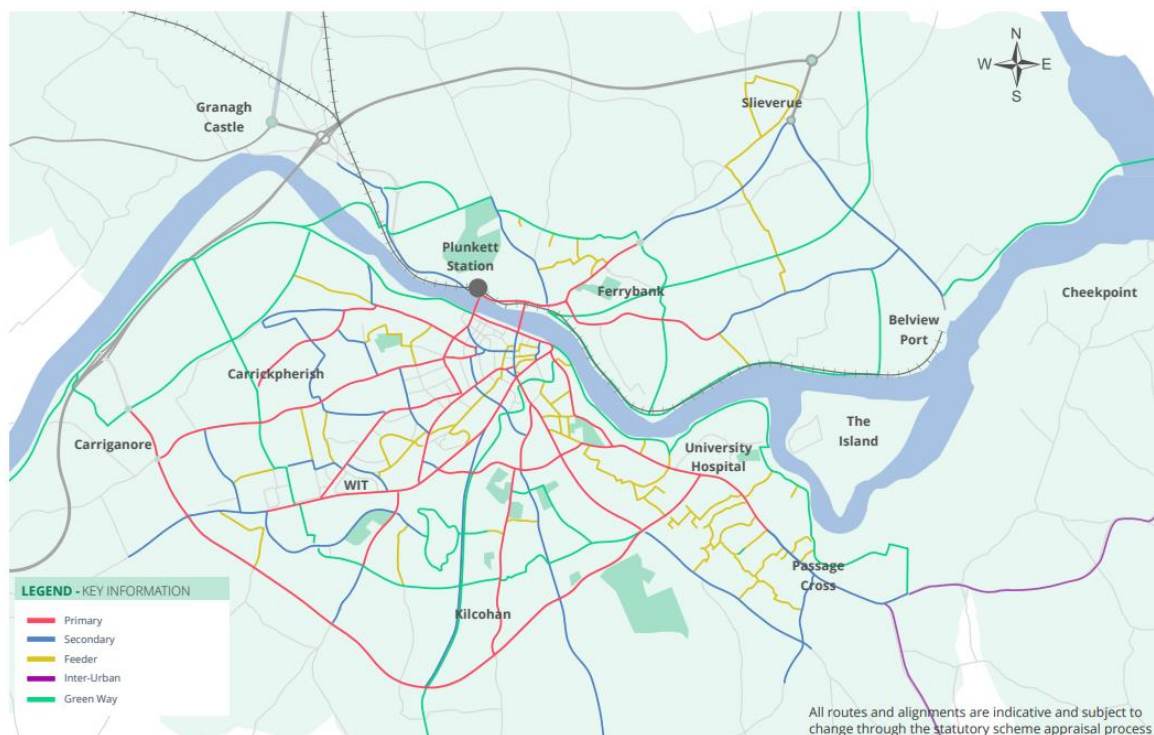
Is iad seo a leanas na sainpholasaithe agus na cuspóirí bonneagair rothaíochta do Chathair Phort Láirge:

- **Creat Dearaidh Cé Theas W Cathair 29:** Le linn shaolré an Phlean Forbartha, ullmhóimid Creat Dearaidh do na Céanna Theas. Beidh sé seo faoi cheannas spásanna taitneamhachta poiblí agus bithéagsúlachta ag tógáil ar Ghlasbhealach Phort Láirge agus idirnascadh Glasbhealach Phort Láirge go Ros Mhic Thriúin agus a bheidh idirscartha le húsáidí tráchtála a thugann meas ar fhoirm thógtha agus ar chreatlach stairiúil na gCéanna Theas agus ag an am céanna ag idirphlé le forbairt nua scála ar an gCéanna Thuaidh.
- **W Cathair 11 Réimse Poiblí Cuspóirí Beartais:** Chun eispéireas na gcuariteoirí agus na gcónaitheoirí i lár na cathrach a fheabhsú agus leanúint leis an bhfeabhsú ar lár na cathrach ar ardchaighdeán a lorgaíonn, a spreagann agus a thacaíonn le gluaiseacht inbhuanaithe déanfaimid na nithe seo a leanas:
  - Éascú a dhéanamh ar fhorbairt lár na cathrach inrochtana, le tagairt ar leith do dhaoine faoi mhíchumas, do choisithe agus do rothaithe agus feabhas a chur ar infhaighteacht iompair phoiblí, agus páirceáil ghearrthéarmach, laistigh den lárnaigh;
  - Leanúint le feabhsú bunathraithe a chur i bhfeidhm ar fud an fhearainn poiblí, go háirithe feadh na gCéanna Theas, Gairdín an Earraigh, Lána Jenkins agus an Cheathrú Chultúrtha agus i soláthar líonra de spásanna taitneamhachta/bhithéagsúlachta ardchaighdeáin nuair a thagann deiseanna chun cinn;
  - Dul i mbun bainistíochta talún gníomhach i gcomhar leis an nGníomhaireacht Forbartha Talún (LDA) agus úinéirí talún chun athrú bunathraithe a sheachadadh ar dheiseanna agus láithreáin athfhorbartha eile a aithníodh sa Phlean Forbartha agus ar ár gclár de láithreáin fholmha; agus,
  - Chun úsáidí miondíola ar ord níos airde a bhaint amach ar na príomhshráideanna siopadóireachta/croílímistéar siopadóireachta agus feabhas a chur ar chuma agus cáilíocht lár na cathrach, breithneoidimid ar Scéim um Rialú Pleanála Speisialta a ullmhú don cheantar le linn shaolré na Forbartha. Plean.

Plean Forbartha Chathair Phort Láirge (WMATS)

Foilsíodh dréacht-Straitéis Iompair Cheantar Cathrach Phort Láirge le haghaidh comhairliúcháin poiblí i Meitheamh 2022. Leagann sé amach an creat le haghaidh gréasán iompair inmheasúnaithe, ardcháilíochta agus comhtháite a dhéanann soláthar don éileamh taistil agus d'fhás inbhuanaithe Cheantar Cathrach Phort Láirge mar phríomhinneall fáis Réigiún an Oir-Dheiscirt. Ar cheann de chuspóirí na straitéise seo tá cultúr láidir rothaíochta a fhorbairt i gCathair Phort Láirge. Áirítear leis sin an beart atá beartaithe chun gréasán rothaíochta atá sábháilte, cuimsitheach, tarraingteach agus inléite a sheachadadh i gcomhréir le Gréasán Rothaíochta WMA. Imlíníonn Fíor 3.1 an gréasán rothaíochta atá beartaithe don chathair mar chuid den straitéis seo.

Fíor 3.1: Gréasán Molta Rothaíochta Phort Láirge (WMATS 2022)

Plean Ceantair Áitiúil na Trá Móire 2014–2020

Leagann an Plean Ceantair Áitiúil amach an straitéis agus an creat forbartha foriomlán maidir le pleanáil chuí agus forbairt inbhuanaithe na Trá Móire don tréimhse 2014-2020. Mar a dúradh thuas, bheadh sé beartaithe Pleananna Forbartha Cathrach agus Contae Phort Láirge 2022-2028 a fhorbairt do cheantair taobh istigh de chontae Phort Láirge. Mar sin de bharr an plean ar feitheamh faofa tá tagairt sa nóta seo do PCÁ na Trá Móire 2014-2020.

Déanfar áiseanna rothaíochta a ionchorprú i ndearadh agus i leagan amach na scéimeanna forbartha de réir mar is cuí lena n-áirítear scéimeanna bóithre agus scéimeanna forbartha sa Bhaile de réir an Chreata Beartais Náisiúnta Rothaíochta, An Roinn Iompair 2009, agus aon doiciméid ina dhiaidh sin a bheidh le scaoileadh de bhun an chéanna. treoirlínte agus caighdeáin a sholáthar.

Áireofar thart ar 1.2 km de bhealaí coisithe/rothaíochta taobh istigh den limistéar féarach taitneamhachta (sé sin. iar-limistéar líonta talún) le linn thréimhse an Plean. Tá Straitéis Rothaíochta agus Siúlóide á hullmhú faoi láthair don Trá Mhór agus nuair a bheidh sé tugtha chun críche cabhróidh sé le soláthar gréasán cosán agus rotharbhealaí taobh istigh den Bhaile le bonneagar gaolmhar a chabhróidh le roghanna iompair níos inbhuanaithe a chur chun cinn ná an carr príobháideach.

Baineann na Beartais agus na Cuspóirí seo a leanas le feabhsú agus tabhairt isteach an bhonneagair rothaíochta don Trá Mhór;

- **Polasaí INF 1:** An creat beartais um thaisteal níos cliste a chur i bhfeidhm mar a tháirg an Roinn Iompair agus spreagadh a thabhairt do chruthú inbhuanaithe pobal a thacaíonn le rothaithe agus coisithe trí chosáin rothaíochta inbhuanaithe agus

tionscnaimh eile a sholáthar chun srian a chur ar an spleáchas ar mhótarfheithiclí príobháideacha agus féachaint leis an ídiú a laghdú. den acmhainn fála sceach a d'fhéadfadh eascairt as soláthar cosán rothar.

- **Polasaí INF 2:** A chinntiú go soláthraítear lánaí rothar ar fud an Bhaile, ar bhóithre nua nuair is féidir agus go ndéantar soláthar do chuas rothar ainmnithe mar chuid d'fhorbairtí nua miondíola/tráchtála/oifige.
- **Cuspóir INF 1:** Tá sé mar chuspóir ag an gComhairle tacú le beartais an 'Chreat Beartais Rothaíochta Náisiúnta 2009-2020-Taisteal Cliste', An Roinn Iompair, Aibreán 2009 agus a chinntiú go ndéantar measúnú iomlán agus maolú imleor ar aon éifeachtaí comhshaoil a bhaineann le cur i bhfeidhm na mbeartas nó seachanta.
- **Cuspóir INF 2:** Tá sé mar chuspóir ag an gComhairle forbairt inbhuanaithe áiseanna coisithe agus rothaíochta atá sábháilte agus áisiúil a chur chun cinn sa Bhaile, an spleáchas ar mhótarfheithiclí príobháideacha a íoslaghdú, agus chun stíl mhaireachtála gníomhach agus sláintiúil a spreagadh. Spreagfar forbairtí bóithre nua agus uasghrádaithe chun lánaí rothar a chomhtháthú.
- **Cuspóir INF 4:** Go ndéanfaí suíomh na scoile cónasctha ag Baile Uí Charnáin a chomhtháthú leis an gceantar máguaird trí chosáin ardchaighdeán d'fheithiclí, do choisithe agus do rothaithe.

Pleananna Iompair Áitiúil sa Toghchán

Ceanglaítear ar Chomhairle Cathrach & Contae Phort Láirge Pleananna Iompair Áitiúla a fhorbairt mar chuid dá bpróiseas Plean Forbartha. Cé gur cruthaíodh an gréasán rothaíochta atá leagtha amach sa phlean seo chun na socruithe iompair reatha a léiriú, d'fhéadfadh sé a bheith faoi réir athraithe bunaithe ar anailís níos mionsonraithe agus ar mholtaí a forbraíodh mar chuid de phróiseas an PIA.

4. Gréasán Molta Rothaíochta Phort Láirge

Réamhrá

Tar éis athbhreithniú a dhéanamh ar shonraí, polasaithe atá ann cheana féin agus ceardlanna a reáchtáil le Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge chun athbhreithniú a dhéanamh ar an dréachtghréasán rothaíochta, tugtar achoimre anseo a leanas ar an modheolaíocht agus ar an bhforbairt líonra rothaíochta atá beartaithe do Phort Láirge. Tá sonraí iomlána faoin gcaoi ar forbraíodh líonraí CycleConnects ar fad ar fáil ar shuíomh Gréasáin Comhairliúcháin an NTA.

Sular forbraíodh Líonra Chontae Phort Láirge, bunaíodh samhail Córas Faisnéise Geografaí (GIS) don chontae. Rinne an tsamhail seo mapáil ar an bhfaisnéis reatha ar fad a cuireadh ar fáil don chontae, arna soláthar ag comhlachtaí éagsúla lena n-áirítear an NTA, an Phríomh-Oifig Staidrimh, an Roinn Iompair, Bonneagar Iompair Éireann, an Roinn Oideachais agus Comhairle Cathrach & Contae Phort Láirge. Áirítear ar na sonraí a bhailítear:

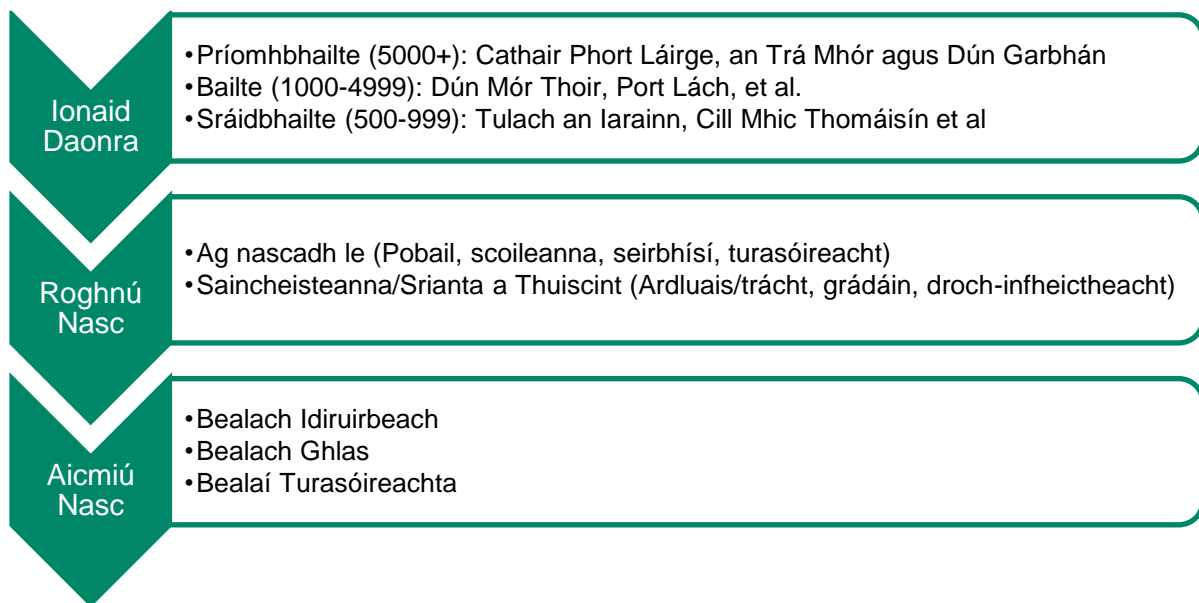
- Láithreacha móra fostaíochta agus dlús post;

- Bonneagar agus bealaí rothaíochta atá ann cheana;
- Stadanna bus, línte iarnróid agus iompar poiblí eile;
- Suíomh na scoileanna agus na n-ionad oideachais; agus
- Ionaid siopadóireachta, ospidéal agus cinn scríbe eile a d'fhéadfadh rothaithe a mhealladh.

Chabhraigh tiomsú na sonraí seo le roghnú na rotharbhealaí i bPort Láirge atá ar fáil don oiread daoine agus is féidir. Cheadaigh sé freisin do sheirbhísiú na bpríomhchinn scríbe taobh istigh de Chontae Phort Láirge.

Modheolaíocht

Tar éis na sonraí a bhí ann a thiomsú, forbraíodh an plean líonra rothaíochta do Port Láirge. Tá sé seo bunaithe ar chóras trí shraith atá leagtha amach thíos.

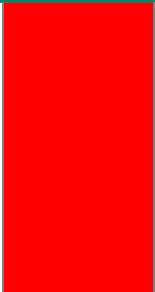
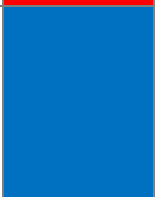
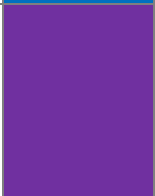
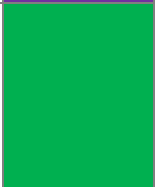
Fíor4.1: Modheolaíocht roghnúcháin bealaí idiruirbeacha

Ionaid Daonra: Féachfaidh Líonra CycleConnects Phort Láirge le bailte agus sráidbhailte a nascadh le chéile mar chuid de líonra lán-nasctha. Mar sin, mapáladh na bailte go léir agus tugadh faoi deara na bailte móra ar nós Bhailte Chathair Phort Láirge, Dhún Garbhán agus Thrá Mhór. Trí na bailte agus na sráidbhailte go léir a mhapáil, tháinig próifíl chun cinn maidir leis na háiteanna ina raibh formhór na ndaoine i bPort Láirge suite agus cén áit ar cheart bealaí rothaíochta féideartha a sholáthar. Rinneadh tagairt freisin do shonraí Lonnaíochta an Phríomh-Oifig Staidrimh chun eolas a thabhairt do na háiteanna ina raibh daoine lonnaithe taobh istigh den chontae.

Roghnú Bealaigh: Nuair a bhí na ceantair daonra bunaithe, breithníodh ansin bealaí féideartha feadh conairí straitéiseacha. Cheadaigh sé seo pobail iolracha a nascadh feadh bealaí aonair idiruirbeacha laistigh den Chontae agus isteach sna contaetha in aice láimhe. Nuair ab fhéidir, bhí na bealaí seo suite laistigh de Chonairí Líonra Náisiúnta Rothaíochta TII. Sheachain sé seo an iomarca rotharbhealaí comhthreomhara a bheith á bhforbairt agus do ghreasán rothaíochta comhtháite a fhorbairt taobh istigh den chontae.

Rangú Rotharbhealaigh: Tá achoimre déanta thíos ar rangú bealaigh gach bealaigh i Tábla 4.1. Ba chóir a thabhairt faoi deara nach léiríonn an rangú naisc seo riocht reatha na mbóithre le haghaidh rothaíochta ach go bhféachann sé lena n-acmhainneacht le haghaidh aicmí éagsúla bealaigh a thabhairt chun suntais. Mar shampla, cé go bhfuil go leor bealaí idiruirbeacha ann nach bhfuil aon bhonneagar rothaíochta acu faoi láthair, beidh sé mar aidhm díriú orthu seo thar na deich mbliana atá romhainn le haghaidh uasghráduithe cuí.

Tábla 4.1: Rangú Bealaí CycleConnects

Cathair/Baile	Dath	Cur síos
Bunscoil Uirbeach		Rotharbhealach ardchaighdeán a fhéadann freastal ar líon ard rothaithe atá tipiciúil i bhformhór na gceantar uirbeacha. Féachfaidh siad seo le bheith ina ngnéithe ar mhianlínte móra i lár na mbailte agus cruthóidh siad bealaí rothaíochta gathacha agus cuaracha sainiúla sna bailte móra agus sna cathracha móra. Ba cheart go gcruthódh na príomhbhealaí seo gréasán comhtháite agus nasctha laistigh den cheantar uirbeach a bheidh simplí do rothaithe a loingseoireacht.
Meánscoil Uirbeach		Rotharbhealach dara sraith i mórcheantair uirbeacha chun nascadh le príomhghréasán uirbeach chun dlús bealaigh agus roghanna níos fearr a chur leis an ngréasán. Go hiondúil beidh siad seo ag dul trí limistéir chónaithe, scoileanna agus ceantair fostaíochta
Idiruirbeach		Rotharbhealach ar an mbóthar chun gach príomhlonnaíocht agus ceann scríbe lasmuigh de cheantair uirbeacha a nascadh. D'fhéadfadh go mbeadh poitéinseal acu seo bealaí easbhóthair/deighilte a sholáthar comhthreomhar leis an mbóthar atá ann cheana sna blianta ina dhiaidh sin.
Bealach Ghlas		Rotharbhealach easbhóthair gan aon trácht cóngarach don chuid is mó dá bhealach. Is gnách go mbíonn siad seo suite ar sheanbhealaí iarnróid agus gormbhealaí (bealaí comhthreomhar le lochanna, aibhneacha agus canálacha) agus rothaithe ag roinnt an bhealaigh le coisithe.

Greasán Molta Chontae Phort Láirge

Ag leanúint leis an modheolaíocht atá leagtha amach thuas, tá Líonra Rothaíochta Phort Láirge leagtha amach i sraith léarscáileanna a thaispeántar i Tábla 4.2 thíos. Is féidir iad seo a fheiceáil mar PDF aonair freisin agus contae Phort Láirge á roghnú ar leathanach comhairliúcháin an NTA.

Tábla 4.2: Gréasán CycleConnects Phort Láirge - Liosta Léarscáileanna

Liosta Léarscáil Rothaíochta
Gréasán Rothaíochta Chontae Phort Láirge
Gréasán Rothaíochta Uirbeach Phort Láirge

Gréasán Rothaíochta Uirbeach na Trá Móire

Gréasán Rothaíochta Uirbeach Dhún Garbhán

Síneann Gréasán CycleConnects Phort Láirge an líonra go príomha thar phríomhlimistéar lonnaithe bhaile Cheatharlach. Go hachomair, beidh sé comhdhéanta de ghréasán rothaíochta uirbeach do Phort Láirge, le nascóirí idiruirbeacha idir bailte Dhún Mór Thoir, Port Lách, Lios Mór agus Baile an Bhóthair srl. Ansin síneann siad seo isteach sna contaetha in aice láimhe agus cruthóidh siad líonra rothaíochta cuimsitheach agus nasctha go náisiúnta.

Forbairt Nasc Idiruirbeach

Bhí na príomhbailte le daonra os cionn 1000 ceangailte trí nasc idiruirbeacha. Nuair ab fhéidir, áiríodh bailte le daonra níos ísle a bhí suite feadh an bhealaigh ar na bealaí. Rinneadh nasc freisin le bailte trasteorann níos mó chun gréasán rothaíochta níos cuimsithí a chruthú. Bhí tionchar freisin ar roghnú na mbealaí idiruirbeacha ag suíomh na scoileanna/tailte spóirt ar bhealaí comhthreomhara éagsúla.

Mar chuid d'fhorbairt an ghréasáin idiruirbeach, baineadh úsáid as uirlis phleanála taistil Google chun cabhrú leis an mbealach is oiriúnaí a roghnú idir na lonnaithe éagsúla. Áiríodh leis seo bóithre/bealaí le grádáin iomarcacha a sheachaint. I gcásanna áirithe, ní raibh rogha bealach sách réidh ar fáil. Mar sin, roghnaíodh an bealach is réidhe is mó a bhí ar fáil. Rinneadh mionathrú ar roinnt bealaí, áfach, chun nascadh le bailte/sráidbailte in aice láimhe nó le príomhchinn scríbe ar nós scoileanna, páirceanna spóirt nó nithe is díol spéise do thurasóirí.

Baineadh úsáid freisin as Conairí Líonra Rothaíochta Náisiúnta TII chun conairí a fhorluí. Ina measc seo tá conairí agus bealaí isteach sna contaetha. Corcaigh, Luimneach, Tiobraid Árann, Cill Chainnigh agus Loch Garman.

Comhtháthú Bealach Ghlas

Glasbhealach Phort Láirge

Osclaíodh Féarbhealach Phort Láirge in 2017, agus cuireann sé 46km de chosán saor ó charr ar fáil a shíneann an bealach ar fad ó Chathair stairiúil Phort Láirge go baile Dhún Garbhán in iarthar Chontae Phort Láirge. Tá Glasbhealach Phort Láirge mar chuid de Bhealach Cósta an Atlantaigh freisin, bealach rothaíochta fad-achair Eorpach thuaidh-theas a théann tríd an Iorua, an RA, Éire, an Fhrainc, an Spáinn agus an Phortaingéil. Tá comhairliúcháin ar siúl faoi láthair maidir le pleananna chun glasbhealach a thabhairt isteach ó Charraig na Siúire go Port Láirge. D'fhéachfadh na moltaí le Gormbhealach na Siúire a nascadh le Bealach Ghlas Phort Láirge.

Glasbhealach Thoir Theas

Tá tógáil an féarbhealaigh seo le bheith críochnaithe in 2023, ag nascadh Ros Mhic Thriúin i Loch Garman agus Cathair Phort Láirge, trí oirdheisceart Chill Chainnigh. Beidh an Glasbhealach nua 24km ar fad agus rachaidh sé chun tairbhe na turasoireachta i Ros Mhic Thriúin agus i gcathair Phort Láirge go príomha. Beidh an féarbhealach nua ag taisteal feadh an tseanlíne iarnróid a nascann Ros Mhic Thriúin, Co. Loch Garman agus Cathair Phort Láirge.

Bealach Gorm na Siúir

Osclaíodh Bealach Gorm na Siúire i gContae Thiobraid Árann in 2019 ar chostas beagán faoi bhun €6 milliún. Ritheann Gormbhealach na Siúire ar feadh 53km soir-siar ó Charraig na

Siúire go dtí an Chathair trí Chluain Meala. Tá an bealach comhdhéanta de chonair siúlóide/rothaíochta ar feadh 21km a shíneann ó Charraig na Siúire go Cluain Meala agus 32km eile d'uiscebhealach feadh na Siúire ar féidir canú nó cadhc a dhéanamh air. Níl an bealach críochnaithe don féarbhealach seo ar eolas go fóill, mar sin níl an bealach atá léirithe ar na léarscáileanna líonra ábhartha ach táscach agus d'fhéadfadh sé a bheith faoi réir athraithe.

Mala go Glasbhealach Dhún Garbhán

Is cosán siúil agus rothaíochta thart ar 74km ar fad é Féarbhealach Mala go Dún Garbhán a nascadh Dún Garbhán i gContae Phort Láirge le Mala i gContae Chorcaí. Táthar ag súil go leanfaidh an féarbhealach bealach an iarnróid tréigthe idir Dún Garbhán agus Mala. Rachadh an cosán seo trí nó nascadh sé chuig na bailte agus na sráidbhailte Ceapach Choinn, Lios Mór, An Baile Dubh, Cluain Dalláin, Mainistir Fhear Maí, Baile hÚlla agus Cill an Mhuilinn.

Tá aiseolas á bhailiú ag an tionscadal faoi láthair faoin gconair bhealaigh roghnaithe agus ag bogadh isteach sa chéim anailíse srianta. Mar sin, níl an bealach críochnaithe don féarbhealach seo ar eolas go fóill agus mar sin níl an bealach atá léirithe ar na léarscáileanna líonra ábhartha ach táscach agus d'fhéadfadh sé a bheith faoi réir athraithe.

Glasbhealach Phort Láirge go Trá Mhór

Tá an féarbhealach molta seo beartaithe le rith feadh iarnród as úsáid idir Port Láirge agus Trá Mhór. Tá sé seo ag céim luath féidearthachta/pleanála agus mar sin níl an bealach críochnaithe don féarbhealach seo ar eolas go fóill, mar sin níl ach an bealach atá léirithe ar na léarscáileanna líonra ábhartha agus is d'fhéadtaí go nathraigh é.

Forbairt Líonra Uirbeach: Cathair Phort Láirge

Le daonra de bhreis agus 5000 áitritheoir, forbraíodh gréasán rothaíochta uirbeach do Chathair Phort Láirge. Tá sé seo bunaithe ar a bhfuil léirithe sa WMASP agus sa Phlean Forbartha Cathrach is déanaí. Nascann sé seo freisin le Glasbhealach Phort Láirge mar a pléadh cheana. Tá an gréasán uirbeach comhdhéanta de chuarbhealach príomhúil taobh istigh agus cónascadh níos mó de phríomhbhealaí, de bhealaí tánaisteacha agus treasacha a chuimsíonn an baile. Is léiriú den chuid is mó ar phlean WMASP is déanaí é bealaí treasacha a chur leis.

Tá an líonra comhdhéanta de shraith príomhbhealaí gathacha a nascann lár na Cathrach le páirteanna eile den Chathair. Tá siad seo le fáil ar shráideanna mar Ché Grattan, Bóthar Gracedieu, Bóthar An Cláí Buí, Bóthar Shliabh gCál, Bóthar Chorcaí, Bóthar Bhaile Throcail, Bóthar na Gráinsí Uachtarach, agus Bóthar Dhún Mór. Tá cuarbhealach príomhúil molta freisin ar thaobh thiar na cathrach feadh sráideanna mar Bhóthar Charraig Phiarais, Bóthar Chorcaí, Bóthar an Bhaile Bhig, agus Mainéar Chill Iúir. Tá cuarbhealach seachtrach molta freisin ar thaobh thiar na cathrach feadh sráideanna mar an Cuarbhóthar Amuigh R710 agus nascbhóthar nua theas molta i bplean forbartha na cathrach.

Áirítear ar shuíomh a bhfreastalaíonn an cuarbhealach orthu, ach níl sé teoranta dóibh:

- Lár Chathair Phort Láirge;
- Stáisiún Traenach Phort Láirge (Pluincéad);
- Ospidéal na hOllscoile, Port Láirge;
- Ollscoil Teicneolaíochta an Oirdheiscirt;

- Club CLG an Roanmore;
- Club CLG De La Salle (Cleaboy);
- Bunscoil Naomh Ursula;
- Ráschúrsa Phort Láirge & na Trá Móire; agus
- Gaelscoil Philib Barún.

Tá roinnt bealaí tánaisteacha molta freisin feadh sráideanna ar nós Bóthar Theach an Chnoic, Bóthar an Sciobairín, Corrán Éirí na Gréine, Faiche na Prióireachta, R708 Páirc Naomh Eoin, agus Sráid Uí Chonaill. Tá sé beartaithe go bhfeidhmeoidh siad seo mar idirnaisc leis na cuarbhealaí agus leis na bealaí gathacha chomh maith le láithreacha freastail nach bhfuil suite ar chuarbhealaí nó ar bhealaí gathacha a luadh cheana.

Forbairt Gréasán Uirbeach: Trá Mhór

Le daonra de bhreis agus 5000 áitritheoir, forbraíodh gréasán rothaíochta uirbeach don Trá Mhór. Tá an gréasán uirbeach comhdhéanta de chuarbhealach príomhúil laistigh agus malgamúchán níos mó de phríomhbhealaí agus de bhealaí tánaisteacha araon a chuimsíonn an baile.

Ag tosú in oirthuaisceart an bhaile ag aomhal Bhóthar Phort Láirge agus Somerville. Ag taisteal soir feadh Somerville tríd go dtí an tInbhear, Bóthar Faoisimh Bhaile idir Dhá Abhainn, an Phromanáid, Seanbhóthar Cruabhaile agus ó thuaidh feadh Bhóthar na Trá go dtí an t-acomhal le Bóthar na dTurcaithe.

Ag casadh siar ó dheas ar Bhóthar na dTurcaithe. leanann an bealach ar aghaidh feadh Cnoc an Ghallaigh, Bóthar an Teampaill, ag leanúint ar feadh an R675 go Bóthar Cove, ar feadh Chnoc an Bhaile Nua suas go dtí an aomhal le Radharc Pháirc an Bhaile Nua. Ag leanúint ar aghaidh ó thuaidh tríd an aomhal feadh Bhóthar an Chósta, go dtí an t-acomhal le Seanbhóthar an Chorrbaile, téann an bealach ó thuaidh ar Bhóthar Phort Láirge chun an cuarbhealach a chríochnú.

Áirítear ar shuíomh a bhfreastalaíonn an cuarbhealach orthu, ach níl sé teoranta dóibh:

- Club Leadóige na Trá Móire
- Club Gailf na Trá Móire
- Ráschúrsa Phort Láirge & na Trá Móire
- Gaelscoil Philib Barún
- CLG na Trá Móire, Club Camógaíochta na Trá Móire & AFC na Trá Móire

Chomh maith leis na cuarbhealaí tá roinnt bealaí gathacha san áireamh freisin chun nascóirí a sholáthar le bealaí idiruirbeacha chomh maith le freastal ar láithreacha nach mbailítear orthu ar an Cuar-Lúb-bhóthar.

Is gnách go dtaistealaíonn na bealaí gathacha ó thuaidh/theas agus soir/siar agus cuimsíonn siad príomhbhealaí de ghnáth; Mar sin féin, tá roinnt bealaí tánaisteacha mar chuid de na bealaí seo. Déantar cur síos ar na bealaí gathacha thíos:

- Ó iarthuaisceart an bhaile a nascann leis an mbealach idiruirbeach ó Ghlasbhealach Charraig na Siúire go Port Láirge tá bealach gathach beartaithe chun taisteal ó dheas feadh Tankfield go Cnoc an Chlochair. Ag aomhal Bhóthar an Locháin agus Sráid Phádraig, casann an bealach siar go Sráid Phádraig agus téann an bealach feadh Cnoc an Línsigh agus An Lisín. Ag aomhal an timpealláin idir Sruthán na Cluana agus Cnoc an Línsigh, casann an bealach ó dheas go Cúirt na nDriseog agus leanann sé ar aghaidh ó dheas feadh Pháirc an Leamháin, Lán na Rós, Arda na Trá

Móire, Bóthar Cove, An Carraigín Lé, An Baile Nua. Ag casadh ó thuaidh ag Coill an Bhaile Nua ceanglaíonn an bealach isteach sa bhealach idiruirbeach ó Chill MhicThomáisín.

- Ó oirthuaisceart an bhaile nascann glasbhealach Phort Láirge le Trá Mhór go dtí an baile. Ag taisteal ó dheas téann an bealach gathach feadh Bhóthar Phort Láirge, An Craoibh Bhóthar Íochtarach, Bóthar na dTurcaithe, Cnoc an Ghallaígh, ansin siar feadh Bhóthar an Teampaill. Ansin casann an bealach ó dheas arís feadh an R675 ar feadh Bhóthar Cove, agus Cnoc an Bhaile Nua. Casann an bealach ó dheas ansin ag Páirc an Bhaile Nua agus téann sé feadh an Bhaile Nua ag nascadh leis an mbealach idiruirbeach ó Chill Mhic Thomáisín.

I measc na suíomhanna a bhfreastalaíonn na bealaí gathacha thuaidh/theas agus thoir/thiar orthu tá, ach gan a bheith teoranta do:

- Ionad Fóillíochta Splashworld
- Club Peile Tramore Rangers
- Club Cispheile na Trá Móire
- Bunscoil Ghlór Na Mara
- Scoil Náisiúnta na Trá Móire Ag Foghlaim Le Chéile
- Scoil na Croise Naofa

Tá roinnt bealaí tánaisteacha molta freisin feadh sráideanna mar Bóthar an tSagairt, Seanbhóthar an Easa, Cnoc an Bhaile Nua agus Phlásóg na Rós. Tá sé beartaithe go bhfeidhmeoidh siad seo mar idirnaisc leis na cuarbhealaí agus leis na bealaí gathacha chomh maith le láithreacha freastail nach bhfuil suite ar chuarbhealaí nó ar bhealaí gathacha a luadh cheana.

Forbairt Gréasán Uirbeach: Dún Garbháin

Le daonra de bhreis agus 5000 áitritheoir, forbraíodh gréasán rothar uirbeach do Dhún Garbháin. Tá an gréasán uirbeach comhdhéanta de chuarbhealach príomhúil laistigh agus malgamúchán níos mó de phríomhbhealaí agus de bhealaí tánaisteacha araon a chuimsíonn an baile.

Ag tosú siar ó thuaidh ón mbaile ag acomhal an R672 agus an N25 mar a nascann Féarbhealach Mala go Dún Garbháin leis an mbaile. Ag taisteal soir feadh Sráid an tSeandúin, na Feánna, Sráid Uí Chonaill, Sráid Parnell agus Sráid an Chaisleáin suas go dtí an acomhal le Cúirt Gharbháin. Ag taisteal ó dheas feadh Chúirt Gharbháin, casann an cuarbhealach siar go Sráid Jacknell, Rae an Chlochair, Sráid Emmet, Sráid an Mhistéalaigh agus feadh Baile Mhic an Chruitire suas go dtí a acomhal leis an N25. Ag taisteal ó thuaidh ar an N25 buaileann an bealach leis an R672 ag críochnú an chuarbhealaigh.

Na suíomhanna a áirítear a bhfreastalaíonn an cuarbhealach orthu, ach nach bhfuil teoranta dóibh:

- Ard Scoil na nDéise
- Bunscoil Naomh Seosamh
- CBS Dhún Garbháin

Chomh maith leis na cuarbhealaí tá roinnt bealaí gathacha san áireamh freisin chun nascóirí a sholáthar le bealaí idiruirbeacha chomh maith le freastal ar láithreacha nach mbailítear orthu ar an Cuar-Lúb-bhóthar.

Is gnách go dtaistealaíonn na bealaí gathacha ó thuaidh/theas agus soir/siar agus cuimsíonn siad príomhbhealaí de ghnáth; mar sin féin, tá roinnt bealaí tánaisteacha mar chuid de na bealaí seo. Déantar cur síos ar na bealaí gathacha thíos:

- Ag tosú ó thuaidh den bhaile ag acomhal An Mhóin Fhinn agus Cnoc an Tí Mhóir, áit a dtéann an bealach ó dheas ag taisteal feadh na Trá Thuaidh, suas go dtí acomhal Shráid an Rialtais Dúchais agus Sráid an tSáirséalaigh.
- Ag tosú soir ó thuaidh ón mbaile ag acomhal an N25 agus An Crompán ag taisteal ó dheas feadh Bóthar Chúlaigh, Bóthar an tSeandúin, suas go dtí an t-acomhal le Bóthar Eochaille.
- Ag tosú siar ón mbaile ag acomhal an N25 agus Bóthar Eochail téann an bealach soir feadh Bhóthar Eochail R911, go Sráid Rís. Ag acomhal Shráid Mhistéala, casann an bealach soir go Sráid Emmet agus casann sé ó thuaidh go Sráid Mhuire. Ag taisteal ó thuaidh feadh an R911 trasnaíonn an bealach an abhainn agus leanann sé ar feadh an R911 tríd go dtí Sráid Sexton, ag nascadh le Bóthar Chluain Fhia ar bealach tánaisteach é agus leanann sé ar feadh an R675 go dtí an t-acomhal le Baile an Raghnaill áit a dtaistealaíonn sé ó dheas ar Lisín Uamhna ag nascadh leis an bhféarbhealach a nascann sé go Port Láirge.

I measc na suíomhanna a bhfreastalaíonn na bealaí gathacha thuaidh/theas agus thoir/thiar orthu tá, ach gan a bheith teoranta do:

- Club Leadóige Tóchair
- Club CLG Dhún Garbhán
- Coláiste Dhún Garbháin
- Scoil Speisialta Naomh Eoin
- Bunscoil Chaitliceach Naomh Muire
- Club Haca Dhún Garbhán
- Coláiste San Agaistín
- Scoil Gharbháin
- Club Rugbaí Dhún Garbháin

Tá roinnt bealaí tánaisteacha molta freisin feadh sráideanna ar nós Sráid Dáibhí, Bóthar an tSeandúin, Páirc Ghnó Dhún Garbháin, Siúlán na mBráthar agus Sráid na Siorach. Tá sé beartaithe go bhfeidhmeoidh siad seo mar idirnaisc leis na cuarbhealaí agus leis na bealaí gathacha chomh maith le láithreacha freastail nach bhfuil suite ar chuarbhealaí nó ar bhealaí gathacha a luadh cheana.

5. Na Chéad Chéimeanna Eile

D'iarr an NTA ar AECOM, mar chuid d'Oifig Dearaidh Rothaíochta an NTA, bealaí rothaíochta cuimsitheacha a fhorbairt do Chontae Phort Láirge agus do chathair Phort Láirge, na Trá Móire agus Dhún Garbháin.

Tá dearadh gréasáin Phort Láirge curtha ar fáil anois le haghaidh comhairliúcháin phoiblí. Tabharfaidh sé seo deis do bhail an phobail a n-aiseolas a chur isteach. Is féidir léarscáileanna aonair a fheiceáil ar shuíomh Gréasáin an Údaráis Náisiúnta Iompair agus tá siad ar fáil sna naisc thíos:

Tábla 5.1: Gréasán CycleConnects Phort Láirge - Liosta Léarscáileanna

Gréasán Léarscáil Rothaíochta
Gréasán Rothaíochta Chontae Phort Láirge
Gréasán Rothaíochta Uirbeach Phort Láirge
Gréasán Rothaíochta Uirbeach na Trá Móire
Gréasán Rothaíochta Uirbeach Dhún Garbhán

Tar éis an chomhairliúcháin phoiblí, déanfar athbhreithniú ar aighneachtaí, agus nuashonrófar na léarscáileanna líonra de réir mar is gá.